

eligt op. Hertil slutter sig en række bilag med navne osv. på ministeriets ansatte i hele perioden, oversigter over diverse udvalg og kommissioner m.m.

Det er uden diskussion en administrationshistorisk yderst væsentlig bog – og dertil et godt hjælpemiddel – Niels Petersen hermed har lagt frem.

Jørgen Elklit

Jørgen Papsøe (udg.): *Folketællinger. Frederiks Sogn. Lysgaard Herred. Viborg Amt. 1787, 1801, 1834, 1840, 1845.* (Forlaget Census, 1983). 136s., 156,00 kr.

Folketællingen 1. februar 1850, Torslev Sogn, udg. af Byhistorisk Arkiv, Sæby Museum (1983). 44 s., 25,00 kr. Tilsvarende for Hørby Sogn samt Understed og Karup Sogne, begge 1984.

Den nytte, man i lokalhistorisk, socialhistorisk og personalhistorisk sammenhæng kan have af ældre folketællingslister, har i de seneste år ført til flere udgivelser af sådanne lister for et antal sogne, hver dækkende en eller flere tællinger. To af disse, som indgår i udgivelsesprojekter for henholdsvis Lysgaard Herred i Viborg Amt og sognene omkring Sæby, i Dronninglund Herred, skal nævnes her.

Der er tale om givetvis omhyggelige afskrifter, som i maskinskrevet form mangfoldiggøres i beskedent, men dog rimeligt udstyr; der er ingen tvivl om, at sådanne lister kan være et yderst nyttigt hjælpemiddel i en række sammenhænge.

Tre refleksioner melder sig dog. For det første er disse pæne og letlæste lister naturligvis ikke det originale folketællingsmateriale, og ved brugen af dem bliver der skubbet yderligere et led ind mellem brugeren og den fortidige virkelighed. Det kan ikke undgå

at mindske den fascination, man oplever, når man arbejder med oprindeligt materiale. Men det er jo nok så praktisk!

For det andet afspejler de to udgivelser, der omtales her, ganske klart udgavernes forskellige orientering.

Listerne fra sognene omkring Sæby har medtaget en del stof af væsentlig betydning for en lokalhistorisk og socialhistorisk tilgang – tællingsreglerne, litteraturlister, oversigtstabeller, en indledning om problemer i forbindelse med folketællingerne, osv. – medens hæftet med listerne fra Frederiks Sogn, som er mere personalhistorisk orienteret, har to sæt personregistre, dels et alfabetisk, dels et aldersopdelt alfabetisk. Det er selvfølgelig nyttigt – i hvert fald det første. Men ikke en eneste antydning af, hvori det specielt interessante ved Frederiks Sogn består. Begge udgivelserne kunne i øvrigt med fordel have haft et eller flere kort, som kunne have vist sognegrænser og landsbyernes og gårdenes beliggenhed.

Den tredje refleksion, som melder sig, er, om udgiverne af denne type lister ikke med fordel kunne inddrage moderne teknologi i arbejdet. Folketællingslisterne kunne med fordel lagres på en diskette i forbindelse med indskrivningen, hvorefter de for beskedne penge kunne erhverves af forskere – lokalhistoriske eller andre – eller af skoler, der nu også får mulighed for at anskaffe et folketællingsanalyseprogram til brug på de mikrocomputere, der skal bruges i undervisningen.

Herved kunne det arbejde, der er nedlagt i denne type udgivelser, i endnu højere grad påregne at blive brugt i forskning og undervisning.

Jørgen Elklit